

ERHVERVSJURA

LÆG AFGØRELSENERNE PÅ NETTET

ÅBENHED: Et moderne samfund som det danske må have krav på en offentligt tilgængelig digital samling af alle domstoles afgørelser. Men en sådan er end ikke på tegnebrættet i Domstolsstyrelsen.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

Som det næppe er undgået nogens opmærksomhed, lever vi på godt og ondt i en stadig mere digitaliseret verden. Det skaber en masse muligheder og nogle nye risici, og det stiller krav til en ny indretning af en masse funktioner hos det offentlige.

Da offentlige myndigheder har meget forskellige opgaver – og forskellige (men alle steder begrænsede) ressourcer – er det ikke så underligt, at digitaliseringen sker i forskelligt tempo og med varierende grader af succes.

Et af de mere fodslæbende områder er retsvæsenet, hvor digitaliseringen først er kommet sent og endnu langt fra er på højde med det øvrige samfund. Men det går fremad. I begyndelsen af denne måned fremsatte justitsministeren således et lovforslag, hvorefter der bl.a. gives mulighed for, at man som kreditor kan gå i fagedretten og få gjort udlæg på baggrund af et digitalt dokument.

En række afgørelser fra landsretterne fra det seneste par år har netop afvist denne mulighed på grund af manglende hjemmel. En hjemmel, som nu skal skabes på i hvert fald dette område.

At domstolene (og lovgiver) har været – og fortsat er – noget fodslæbende på dette område, skal imidlertid også ses i lyset af, at deres opgave, når de varetager deres hovedfunktion (at fastsætte ret i en given sag), er at være sikre på det grundlag, de træffer deres afgørelse på. I bemærkningerne til lovforslaget behandles da også dette aspekt.

Indledningsvis hedder det: »Reglerne i retsplejeloven og kreditaftaleloven om tvangsfuldbyrdelse bør efter Justitsministeriets opfattelse tage højde for, at samfundet i øget grad er blevet digitaliseret, og at borgere og virksomheder i vidt omfang indgår aftaler i elektronisk form. Det bør på denne baggrund ikke være underskriftens form, der er afgørende for, om en kreditor i henhold til et udenretligt skriftligt forlig, gældsbeholdning eller kreditkøbekontrakt, der i øvrigt opfylder retsplejelovens eller kreditaftalelovens bestemmelser, kan inddrive sit krav ved fagedretten. Digitale underskrifter bør derfor for disse dokumenters vedkommende i fagedretlig

henseende sidestilles med traditionelle underskrifter, og det bør være muligt at fuldbyrde krav i henhold til sådanne dokumenter, selv om der ikke kan indleveres eller fremlægges et originalt dokument i traditionel forstand.«

Og det er jo uhyre vanskeligt at være uenig!

Imidlertid er der jo, som det også nævnes andetsteds i lovforslaget, den forskel på en digital underskrift og en "rigtig" underskrift, at den digitale underskrift ikke giver sikkerhed for, hvilken person der har "trykket på knappen", men kun at det er den pågældendes digitale signatur, f.eks. i form af NemId, der er blevet påført dokumentet.

Er der derimod tale om en "gammeldags" underskrift med pen på papir, er der kun én person, der kan have påført dokumentet underskriften.

Allerede her vil den vågne læser imidlertid protestere: »Vi har da masser af eksempler på, at folks underskrift er blevet forfalsket!« Og det er selvsagt helt rigtigt. Som et sagkyndigt udvalg imidlertid skrev i en betænkning tilbage i 2006, »antages det ... at det ved grafologiske undersøgelser vil kunne sandsynliggøres, at en underskrift er skrevet af den pågældende person«. Har en

anden person imidlertid adgang til mit nøglekort og min kode, vil det ikke elektronisk være muligt at konstatere, om det er mig selv eller en anden, der har "skrevet under" digitalt.

I det omfang man imidlertid anvender en kombination med lagrede digitale signaturer, der er knyttet til en bestemt computer eller anden enhed, bliver det selvsagt vanskeligere for en anden person at bruge min digitale underskrift uden at efterlade nogen form for elektronisk spor – men umuligt er det næppe. På den anden side er det næppe heller umuligt at snyde en grafolog, hvis man er tilstrækkeligt dygtig.

Da fordelene ved at kunne anvende også digitalt underskrevne dokumenter som grundlag i fagedretten imidlertid langt overstiger den risiko, der er for, at nogen vil "snyde", må det være den oplagte konklusion, at denne del af forslaget bør vedtages. Jo før, jo hellere. Det vil jo også fortsat være strafbart at underskrive falsk digitalt, ligesom det er strafbart at underskrive "fysisk" falsk.

Denne sidestillen af de to former for underskrift i strafferetlig henseende er således for længst (tilbage i 2004) sket ved simpelthen i strafelovens dokumentfalsk-

bestemmelse at skrive, at man ved et dokument forstås »en skriftlig eller elektronisk med betegnelse af udstederen forsynet tilkendegivelse«.

På den måde har det strafretlige værn mod dokumentfalsk de seneste 10 år ikke blot været i forhold til digitale signaturer af den officielle slags (det, der hedder efter OCEs-standard eller tilsvarende), men efter omstændighederne også i forhold til falske navne på e-mails og andre digitale dokumenter.

Der åbnes også i lovforslaget, ligeledes vældig fornuftigt, op for, at retten efter domsafsigtelsen kan fremsende dommen i digital form til parterne, ligesom den, der begærer en tvangsauktion, ud over at bekendtgøre auktionen over den faste ejendom i Statstidende (der siden 2005 udelukkende er kommet i digital form med gratis adgang via internettet) også skal »bekendtgøre auktionen på internettet ... på eller ... ved hjælp af en almindeligt anvendt portal, der giver adgang til de steder på internettet, hvor ejendomme udbydes til salg, og eventuelt tillige i et andet medie, der også er egnet til at skabe købsinteresse«.

Denne fokus på, at informationssøgning i dag i alt-overvejende grad sker via in-

Det må være en samfundsmæssig opgave at sikre offentlighed i retsplejen på en måde, der giver teknologisk mening i et moderne samfund.

Lars Bo Langsted

kan undre så meget desto mere, da Sø- og Handelsretten for længst har lagt sine afgørelser ud på sin egen hjemmeside, og da mange højesteretsafgørelser i dag også lægges ud som pdf-filer på domstolens hjemmeside.

Man kan kun være enig med den afgående præsident for Højesteret, Børge Dahl, der i Politiken for et par måneder siden var citeret for at sige: »En samlet domsdatabase er en offentlig opgave, som bør løses. Åbenhed er godt for retssikkerheden og en fundamental værdi for domstolene. Tidssvarende kommunikation er et prioriteret mål. Vores domme er vores eksistensberettigelse og hvermandseje.«

Det har siden 1999 været Domstolsstyrelsen, der har været ansvarlig for overvejelserne om etablering af en domsdatabase, men det har tilsyneladende ikke haft højesteprioritet her.

Det bør det få nu, og det vil let kunne indpasses i et af de fem fokusområder for 2014, som Domstolsstyrelsen nævner i sin netop offentliggjorte årsberetning for 2013. De vedrører således alle i større eller mindre grad digitalisering – men domsdatabase er desværre ikke nævnt.

Det må da være en fejl.

På trods af, at vi lever i en gennemdigitaliseret tidsalder, er det stadig ikke lykkedes domstolene at skabe tilstrækkelig offentlighed i retsplejen.

Arkivfoto: Mikkel Tariq Khan/Polfoto